[1]עניה ענתות עתיד ירמיה בן חלקיה ומתנבא עלה מענתות דכתיב [2]דברי ירמיהו בן חלקיהו מן הכהנים אשר בענתות בארץ בנימין מי דמי התם ארי הכא ליש אמר רבי יוחנן ששה שמות יש לארי אלו הן [3]ארי [4]כפיר [3]לביא [5]ליש [6]שחל [7]שחץ אי הכי בצרו להו עברו מעברה תרתי נינהו מאי [8]עוד היום בנוב לעמוד אמר רב הונא אותו היום נשתייר מעונה של נוב אמרי ליה כלדאי אי אזלת האידנא יכלת לה ואי לא לא יכלת לה אורחא דבעא לסגויי בעשרה יומא סגא בחד יומא כי מטו לירושלם שדי ליה ביסתרקי עד דסליק ויתיב מעילוי שורה עד דחזיוה לכולה ירושלם כי חזייה איזוטר בעיניה אמר הלא דא היא קרתא דירושלם דעלה ארגישית כל משיריתי ועלה כבשית כל מדינתא הלא היא זעירא וחלשא מכל כרכי עממיא דכבשית בתקוף ידי עלה וקם ומניד ברישיה מוביל ומייתי בידיה על טור בית מקדשא דבציון ועל עזרתא דבירושלם אמרי נישדי ביה ידא האידנא אמר להו תמהיתו א)למחר אייתי לי כל חד וחד מינייכו ב)גולמו הרג מיניה מיד [9]ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור מאה ושמונים וחמשה אלף וישכימו בבקר והנה כלם פגרים מתים אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי בת דינא בטל דינא [10]וישבי בנוב אשר בילידי הרפה ומשקל קינו שלש מאות משקל נחשת והוא חגור חדשה ויאמר להכות את דוד מאי וישבי בנוב אמר רב יהודה אמר רב איש שבא על עסקי נוב א"ל הקב"ה לדוד עד מתי יהיה עון זה טמון בידך על ידך נהרגה נוב עיר הכהנים ועל ידך נטרד דואג האדומי ועל ידך נהרגו שאול ושלשת בניו רצונך יכלו זרעך או תמסר ביד אויב אמר לפניו רבונו של עולם מוטב אמסר ביד אויב ולא יכלה זרעי יומא חד נפק ג)לשכור בזאי אתא שטן ואדמי ליה כטביא פתק ביה גירא ולא מטייה משכיה עד דאמטייה לארץ פלשתים כדחזייה ישבי בנוב אמר היינו האי דקטליה לגלית אחי כפתיה קמטיה אותביה ושדייה תותי בי ד)בדייא אתעביד ליה ניסא מכא ליה ארעא מתותיה היינו דכתיב [11]תרחיב צעדי תחתי ולא מעדו קרסולי ההוא יומא מעלי שבתא הוה אבישי בן צרויה קא חייף רישיה בד' גרבי דמיא חזינהו כתמי דמא איכא דאמרי אתא יונה איטריף קמיה °אמר ה)כנסת ישראל ליונה אימתילא שנאמר [12]כנפי יונה נחפה בכסף שמע מינה דוד מלכא דישראל בצערא שרי אתא לביתיה ולא אשכחיה אמר ו)תנן אין רוכבין על סוסו ואין יושבין על כסאו ואין משתמשין בשרביטו בשעת הסכנה מאי אתא שאיל בי מדרשא אמרו ליה בשעת הסכנה שפיר דמי רכביה לפרדיה וקם ואזל קפצה ליה ארעא בהדי דקא מסגי חזייה לערפה אמיה דהוות נוולא כי חזיתיה פסקתה לפילכה שדתיה עילויה סברא למקטליה אמרה ליה עלם אייתי לי פלך פתקיה בריש מוחה וקטלה כד חזייה ישבי בנוב אמר השתא הוו בי תרין וקטלין לי פתקיה לדוד לעילא ודץ ליה לרומחיה אמר ניפול עלה ונקטל אמר אבישי שם אוקמיה לדוד בין שמיא לארעא ז)ונימא ליה איהו אין חבוש מוציא עצמו מבית האסורין א"ל מאי בעית הכא א"ל הכי אמר לי קודשא בריך הוא והכי אהדרי ליה א"ל אפיך צלותיך בר ברך קירא ליזבון ואת לא תצטער א"ל אי הכי סייע בהדן היינו דכתיב [13]ויעזור לו אבישי בן צרויה אמר רב יהודה אמר רב שעזרו בתפלה אמר אבישי שם ואחתיה הוה קא רדיף בתרייהו כי מטא קובי אמרי קום ביה כי מטא בי תרי אמרי בתרי גוריין קטלוה לאריא אמרי ליה זיל אשתכח לערפה אימיך בקיברא כי אדכרו ליה שמא דאימיה כחש חיליה וקטליה היינו דכתיב [13]אז נשבעו אנשי דוד לו לאמר לא תצא עוד אתנו למלחמה ולא תכבה את נר ישראל ת"ר שלשה קפצה להם הארץ אליעזר עבד אברהם ויעקב אבינו ואבישי בן צרויה הא דאמרן אליעזר עבד אברהם דכתיב [14]ואבוא היום אל העין למימרא דההוא יומא נפק יעקב אבינו

דכתיב

עניה ענתות. (כמו עניה)ח) כלומר נביאות ירמיה הענתותי היא שעתידה לבא על נבוכד נצר שתמסר ירושלים בידו: **ארי כפיר וכו'.** ובדוכתא אחריתיט) מפורש למה נקראו לו כל השמות הללו: **אי הכי.** דכולי קרא נהלי קולךי) לא מחושבנא הוא א"כ ליכא אלא תשע מסעות דהא עוד היום לאו מחושבנא [נמי הוא]. ומתרץ עברו מעברה תרתי אינון עברו חד מעברה חד ואיכא עשר מסעות: **אותו היום נשתייר מעונה של נוב.** [דמפני עון] שהיה להם לישראל על שנהרגו כהני נוב קבע הקב"ה העונש עד אותו היום ואותו יום בלבד נשתייר מזמן העונש ואילו היה נלחם בירושלים באותו היום היה כובשה והכי משמע קרא עוד היום אותו יום העמידו לסנחריב על ירושלים בעון נוב: **סגא בחד יומא.** והיינו י' מסעות שנסע אותו היום: **שדו ליה.** לסנחריב: **בסתרקי.** תחתיו טפי"ט בלע"ז עד שראה ירושלים כולה: **עלה וקם ומניד ברישיה.** עליה עמד והיה מניד בראשו: **נשדי ביה ידא האידנא.** נלחם בה עתה: **תמהיתו.** תמה הוא להתחיל היום משום חולשא דאורחא. ל"א תמהיתו נתיגעתם ודומה ליה כ)(בסנחריב) איתמה למיתב: **גולמו הרג.** חתיכה של חומה. לשון פרסי. אבן רעועה מן החומה ונבקעה: **בת דינא בטל דינא.** כיון שלן דינא בטל הריב וכן מפני שלא נכבשה בו ביום לא הצליח ממחרת: **וישבי בנוב.** איידי דאיירי לעיל באותו יום שנשתייר מעונה של נוב נקט הכא וישבי בנוב שבא על עסקי נוב: **הרפה.** היינו ערפה: **משקל קינו.** מתרגמינן מתקל סופיניה: **והוא חגור חדשה.** והוא אסיר איספניקי חדתא: **נטרד דואג האדומי.** שספר לשון הרע על דוד שנתקנא בו שאול ולפי שקבל אחימלך את דוד בנוב אמר ליה שאול סוב ופגע בכהני ה' נמצא שעל ידך נהרגו ואתה נכשלל) ובחטא זה נהרג שאול ושלשת בניו במלחמת פלשתים: **שכר בזאי.** לשון פרסי קריטא. ל"א כפר הוא: **קמטיה.** הכניעו תחת הבד של זיתים ויתיב עלה למעכו: **מכא ליה ארעא מתותיה.** נתרככה הארץ מתחתיו ולא הזיקו. ל"א מכא נשפלת כעין גומא והיתה מגינה עליו: **בארבע גריבי דמיא.** בארבע סאין של מים. ל"א בארבע כורא דמיא בד' מ)נודות של מים: **איטריף קמיה.** היתה טורפת ומחבטת עצמה וממרטת כנפיה והומה ומצערת: **קפלה ליה ארעא.** כמו לא תקפוץ (דברים טו). נתקצרה הארץ והגיע מהרה לארץ פלשתים: **לערפה אימיה.** דישבי: **נוולה.** טווה: **כד חזיתיה.** ערפה לאבישי סברה למקטליה באותו פלך שהיה בידה ולא נגע בו: **אמרה ליה.** לאבישי אייתי לן ההוא פלך דנפל לפניך: ה"ג **פתקיה בריש מוחה וקטלה.** השליך אבישי הפלך לראשה ומתה: **פתקיה לדוד לעילא.** זרקו כלפי מעלה: **ודץ ליה.** נעץ תחתיו חניתו בקרקע כדי שיפול עליו וימות: **ונימא איהו.** דוד עצמו לימא שם: **אין חבוש.** אין דעתו מכוונת לומר השם. והשתא ניצל דוד והשליכו השם ברחוק והלכו אבישי ודוד וחזרו להם: **אמר ליה.** אבישי לדוד: **ומאי בעית הכא.** למה באת כאן: **אמר ליה.** הקב"ה אמר לי רצונך שיכלה זרעך או תמסר ביד אויביך והכי אהדרי ליה מוטב שאפול ביד אויב: **אמר ליה אפיך צלותיך.** הפוך תפלתך ואמור לפניו מוטב יכלה זרעך ולא תמסר ביד אויב דמה לך בצער בניך: **בר ברך קירא לזבון ואת לא תצטער.** משל הוא שאומרים בני אדם: **סייע בהדן.** עזור בתפלתך להפכה: **והוה קא רדיף בתרייהו.** והם בורחין שהיה קרוב לארץ פלשתים: **וכי מטו קובי.** לאותו כפר ששמו קובי שבין א"י לארץ פלשתים: **אמרי קום ביה.** אמרו זה לזה עמוד כנגדו ואל תברח ונכנו ולכך נקרא קובי. אינהו הוו בקיאינ) בשמות הכפרים ועדיין היו מפחדין ובורחין: **כי מטא בי תרי.** שם מקום: **אמרו בין תרי גוריין.** בתמיהא: **בקברא.** שהרגנוה:

וילא

מסורת הש"ס

א) נ"א דאתיתו מאורחא, **ב)** [בילקוט ישעיה סי' י' איתא קצת בנוסחא אחרת ועי' עוד בערוך ערך גלמהרג], **ג)** [עי' בערוך ערך שכר בזאי פי' יפה באריכות], **ד)** נ"א סדייא, **ה)** [ברכות נג: שבת מט. קל. גיטין מה.], **ו)** לעיל כב., **ז)** ברכות ה:, **ח)** [רש"ל מח"ז], **ט)** [ילק"ש משלי תתקנט בשם מדרש], **י)** [ישעיה י], **כ)** רש"ל מ"ז, **ל)** בע"י: ניצול, **מ)** בורות. רש"ל, **נ)** בע"י: בדקי,

גליון הש"ס

גמ' אמר כנ"י ליונה אימתלי. עיין כ"י סוף פרק ד' מיתות:

לעזי רש"י

טפי"ט [טפי"ד]. שטיח.

מוסף רש"י

ואבוא היום אל העין. היום יצאתי והיום באתי, מכאן שקפצה לו הארץ (בראשית כד מב).

תורה אור

1. צַהֲלִי קוֹלֵךְ בַּת גַּלִּים הַקְשִׁיבִי לַיְשָׁה עֲנִיָּה עֲנָתוֹת: ישעיהו י ל
2. דִּבְרֵי יִרְמְיָהוּ בֶּן חִלְקִיָּהוּ מִן הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר בַּעֲנָתוֹת בְּאֶרֶץ בִּנְיָמִן: ירמיהו א א
3. גּוּר אַרְיֵה יְהוּדָה מִטֶּרֶף בְּנִי עָלִיתָ כָּרַע רָבַץ כְּאַרְיֵה וּכְלָבִיא מִי יְקִימֶנּוּ: בראשית מט ט
4. וַיֵּרֶד שִׁמְשׁוֹן וְאָבִיו וְאִמּוֹ תִּמְנָתָה וַיָּבֹאוּ עַד כַּרְמֵי תִמְנָתָה וְהִנֵּה כְּפִיר אֲרָיוֹת שֹׁאֵג לִקְרָאתוֹ: שופטים יד ה
5. מַשָּׂא בַּהֲמוֹת נֶגֶב בְּאֶרֶץ צָרָה וְצוּקָה לָבִיא וָלַיִשׁ מֵהֶם אֶפְעֶה וְשָׂרָף מְעוֹפֵף יִשְׂאוּ עַל כֶּתֶף עֲיָרִים חֵילֵהֶם וְעַל דַּבֶּשֶׁת גְּמַלִּים אוֹצְרֹתָם עַל עַם לֹא יוֹעִילוּ: ישעיהו ל ו
6. עַל שַׁחַל וָפֶתֶן תִּדְרֹךְ תִּרְמֹס כְּפִיר וְתַנִּין: תהלים צא יג
7. לֹא הִדְרִיכֻהוּ בְנֵי שָׁחַץ לֹא עָדָה עָלָיו שָׁחַל: איוב כח ח
8. עוֹד הַיּוֹם בְּנֹב לַעֲמֹד יְנֹפֵף יָדוֹ הַר בַּת צִיּוֹן גִּבְעַת יְרוּשָׁלִָם: ישעיהו י לב
9. וַיְהִי בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיֵּצֵא מַלְאַךְ יְיָ וַיַּךְ בְּמַחֲנֵה אַשּׁוּר מֵאָה שְׁמוֹנִים וַחֲמִשָּׁה אָלֶף וַיַּשְׁכִּימוּ בַבֹּקֶר וְהִנֵּה כֻלָּם פְּגָרִים מֵתִים: מלכים ב יט לה
10. וְיִשְׁבִּי בְּנֹב אֲשֶׁר בִּילִידֵי הָרָפָה וּמִשְׁקַל קֵינוֹ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת מִשְׁקַל נְחֹשֶׁת וְהוּא חָגוּר חֲדָשָׁה וַיֹּאמֶר לְהַכּוֹת אֶת דָּוִד: שמואל ב כא טז
11. תַּרְחִיב צַעֲדִי תַחְתָּי וְלֹא מָעֲדוּ קַרְסֻלָּי: תהלים יח לז
12. אִם תִּשְׁכְּבוּן בֵּין שְׁפַתָּיִם כַּנְפֵי יוֹנָה נֶחְפָּה בַכֶּסֶף וְאֶבְרוֹתֶיהָ בִּירַקְרַק חָרוּץ: תהלים סח יד
13. וַיַּעֲזָר לוֹ אֲבִישַׁי בֶּן צְרוּיָה וַיַּךְ אֶת הַפְּלִשְׁתִּי וַיְמִיתֵהוּ אָז נִשְׁבְּעוּ אַנְשֵׁי דָוִד לוֹ לֵאמֹר לֹא תֵצֵא עוֹד אִתָּנוּ לַמִּלְחָמָה וְלֹא תְכַבֶּה אֶת נֵר יִשְׂרָאֵל: שמואל ב כא יז
14. וָאָבֹא הַיּוֹם אֶל הָעָיִן וָאֹמַר יְיָ אֱלֹהֵי אֲדֹנִי אַבְרָהָם אִם יֶשְׁךָ נָּא מַצְלִיחַ דַּרְכִּי אֲשֶׁר אָנֹכִי הֹלֵךְ עָלֶיהָ: בראשית כד מב